

Rok akademicki:

2014/15

Jednostka prowadząca:

Wydział Teologiczny

Kierunek:

Teologia

Specjalność:

teologia kapłańska

Poziom:

jednolite studia magisterskie, stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

Teologia pastoralna

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot obowiązkowy

Przedmiot obieralny:

nie

Rok studiów, semestr:

rok V, semestr zimowy

Wymiar:

ćwiczenia: 15 godz.

Punkty ECTS:

ćwiczenia: 1

Forma zaliczenia:

ćwiczenia: zaliczenie z oceną

Prowadzący:

ćwiczenia: o. dr hab. Jerzy Brusilo OFMConv; ks. dr hab. Jan Klimek;

Koordynator sylabusu:

ks. dr hab. Jan Klimek

Sylabus dostępny w ramach:

- [Teologia pastoralna](#) [na kierunku:] [teologia kapłańska](#) (T_ksd), jednolite studia magisterskie, stacjonarne, V rok, semestr zimowy
 - [prowadzący ćwiczenia:15h/zo/1ECTS]: o. dr hab. Jerzy Brusilo OFMConv;
 - [prowadzący ćwiczenia:15h/zo/1ECTS]: ks. dr hab. Jan Klimek;

Wymagania wstępne:

Ćwiczenia są kontynuacją praktycznych analiz z poprzedniego roku. Zakłada się znajomość tematyki parafii i przygotowania do małżeństwa. Jednocześnie studenci znają już metodykę badań i ćwiczeń teologii

pastoralnej, zatem na podstawie tych doświadczeń będą rozwijane kolejne problemy pastoralne. Wymaga się również znajomości innych dziedzin teologicznych wraz z ich implikacjami duszpasterskimi.

Cele:

Głównym założeniem realizacji przedmiotu w tym semestrze będzie zagadnienie duszpasterstwa nadzwyczajnego. Wybrany obszar uzależnień i problemów związanych z uwikłaniami psychicznymi może być dobrym punktem odniesienia w rozwijaniu doświadczeń duszpasterstwa specjalistycznego. W celach dydaktycznych zwraca się uwagę na twórcze podejście do problemów pastoralnych.

Treści kształcenia:

Ćwiczenia stanowią kontynuację z poprzednich dwóch semestrów. Na początku studenci zapoznają się ze źródłami w teologii pastoralnej głównie Pismo św. i nauczanie Kościoła). Następnie zostanie rozwinięta obszerna część teologii pastoralnej – duszpasterstwo nadzwyczajne w sytuacjach uzależnień: klasycznych (alkoholizm, nikotynizm, narkomania) a następnie w sytuacjach uzależnień „nowych” (Internet, seks, praca, hazard, jedzenie, zakupy itp.). Z tym zagadnieniem wiążą się pastoralne problemy „kultów publiczności” – nowych zjawisk życia społecznego, które stanowią substytut religijności. Pastoralny problem kultów publiczności wydaje się wiodący w przyszłości, w parafiach i w indywidualnym życiu chrześcijańskim. Pismo św., godność osoby ludzkiej, Kościół w społeczeństwie pluralistycznym. Kościół a powołanie człowieka – godność osoby ludzkiej – Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym, *Gaudium et spes*.

Rok Wiary – szanse i wyzwania w związku z ogłoszeniem *Porta fidei* – aktualny kontekst pastoralny.

Analiza *Porta fidei* w kontekście zastosowań duszpasterskich w parafii.

Podział duszpasterstwa na zwyczajne i nadzwyczajne (specjalne, specjalistyczne).

Zagrożenia uzależnieniami w duszpasterstwie – zarys teoretyczny

Praktyka pomocy w uzależnieniach – alkoholizm, narkomania.

Duszpasterstwo trzeźwości i duszpasterstwo narkomanów – pomoc w uzależnieniach. Anonimowi Alkoholicy.

„Nowe uzależnienia” – Internet, sex, praca, hazard, jedzenie, zakupy (kulty publiczności).

Kulty publiczności w aspekcie pastoralnym: typy i charakterystyka; w aspekcie pastoralnym: jako problem w duszpasterstwie specjalistycznym; w aspekcie pastoralnym: pomoc i wsparcie, formy pomocy parafialnej; w aspekcie pastoralnym: zapobieganie na poziomie młodzieży i dorosłych. Pismo św., godność osoby ludzkiej, Kościół w społeczeństwie pluralistycznym.

Kościół a powołanie człowieka – godność osoby ludzkiej – Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym, *Gaudium et spes*.

Rok Wiary – szanse i wyzwania w związku z ogłoszeniem *Porta fidei* – aktualny kontekst pastoralny.

Analiza *Porta fidei* w kontekście zastosowań duszpasterskich w parafii.

Podział duszpasterstwa na zwyczajne i nadzwyczajne (specjalne, specjalistyczne).

Zagrożenia uzależnieniami w duszpasterstwie – zarys teoretyczny

Praktyka pomocy w uzależnieniach – alkoholizm, narkomania.

Duszpasterstwo trzeźwości i duszpasterstwo narkomanów – pomoc w uzależnieniach. Anonimowi Alkoholicy.

„Nowe uzależnienia” – Internet, sex, praca, hazard, jedzenie, zakupy (kulty publiczności).

Kulty publiczności w aspekcie pastoralnym: typy i charakterystyka; w aspekcie pastoralnym: jako problem w duszpasterstwie specjalistycznym; w aspekcie pastoralnym: pomoc i wsparcie, formy pomocy parafialnej; w aspekcie pastoralnym: zapobieganie na poziomie młodzieży i dorosłych.

Efekty kształcenia:

Student posiada wiedzę na poziomie teoretycznym i praktycznym.

1. W wyniku przeprowadzonych zajęć student rozumie znaczenie Pisma św. w teologii i duszpasterstwie.

Rozpoznaje normę w interpretacji Pisma św., zna całościowe rozumienie nauki biblijnej, analizuje Pismo św. w wierze, błędy w rozumieniu i interpretacji Pisma św.

2. Analizuje procesy zachodzące w Kościele powszechnym na przełomie II i III tysiąclecia, rozumie socjologiczny wymiar zmian w Kościele polskim po 1989 r., interpretuje opinie na temat Kościoła i jego roli w społeczeństwie, dostrzega laicyzację w Polsce (wpływ mediów, czynniki społeczne i ekonomiczne), rozróżnia zagrożenia w duszpasterstwie związane z pluralizmem i sekularyzmem, identyfikuje szanse dla duszpasterstwa w „Roku wiary” i po „Roku wiary”

3. Student ocenia stan przebiegu Roku wiary. Wie jak powinno się podejść z wiarą do „Roku wiary” i czy jest sens takich inicjatyw, rozumie kontekst społeczny, religijny i duszpasterski Roku wiary, objaśnia ideę „poruszyć serce, by otworzyć umysł” (dwa wymiary wydarzenia), zna podstawowy dokument Roku wiary: Benedykt XVI, List apostolski, Porta fidei [Pf] ogłaszający Rok Wiary, 11 X 2011.

4. Nakreśla postęp laicyzacji i troskę duszpasterską Kościoła, proponuje biblijny punkt wyjścia: (Dz 17, 16-34 św. Paweł na Areopagu ateńskim) aby zaprojektować współczesne areopagi, potrafi wyciągnąć z tego wnioski duszpasterskie.

5. Student identyfikuje wymiary współczesnej laicyzacji: konsumpcja (substytut religijności) i nadkonsumpcja (zanik religijności), wychowanie i środowisko (tradycje, wzorce postępowania), definiuje ideologia laicyzacji – postmodernizm, relatywizm, pluralizm, wskazuje erozję wartości i cnót, permissywizm moralny jako przyczynę laicyzacji.

6. Student ma świadomość kontekstu historycznego Roku Wiary (odniesienie do Soboru Watykańskiego II – Gaudium et spes, 1-10, 19-21, stosunek Kościoła do ateizmu i laicyzacji), Pf 5-8, wie do jakich podmiotów można jeszcze odnieść Rok Wiary, wymienia i uzasadnia cele „Roku wiary”, Pf 9-10, potrafi sięgnąć do podstaw wiary (KKK, Pf 11-12) i nawiązać do historii Kościoła.

7. Nakreśla konsekwencje pastoralne i cele duszpasterskie „Roku wiary” i Listu apostolskiego Porta fidei oraz Kongregacji Nauki Wiary, Nota zawierająca wskazania duszpasterskie na Rok Wiary. Omawia wskazania duszpasterskie na poziomie Kościoła powszechnego, na poziomie Konferencji Biskupów, na poziomie diecezjalnym oraz w parafiach, wspólnotach, stowarzyszeniach, ruchach apostolskich.

8. W wyniku przeprowadzonych zajęć student rozróżnia: duszpasterstwo zwyczajne i nadzwyczajne. Potrafi określić zasadnicze cechy duszpasterstwa zwyczajnego (parafialnego): przepowiadanie słowa Bożego, liturgia, posługa pasterska (charytatywna).

9. Student objaśnia charakter duszpasterstwa nadzwyczajnego kategoryjnego (grupy zawodowe, grupy niepełnosprawnych oraz stany dążące do doskonałości chrześcijańskiej – np. instytutów świeckich), sytuacyjnego (duszpasterstwo młodzieży pozaszkolnej, powołań kapłańskich, przygotowania do małżeństwa, bractwa i stowarzyszenia), organizowanego (obchody jubileuszów, nawiedzenia Obrazu M.B., pielgrzymki).

10. W dziale zagrożeń uzależnieniami w duszpasterstwie (duszpasterstwo specjalistyczne), student opisuje uzależnienia „klasyczne” (alkohol, nikotyna, narkotyki) oraz odróżnia nowe uzależnienia. Umie zastosować konteksty: psychologiczny, medyczny i społeczny oraz zaznacza ważność elementu religijnego.

11. Poszukuje rozwiązań i profilaktyki. Wyróżnia znaczenie pomocy duszpasterskiej (poradnictwo rodzinne, pomoc indywidualna i instytucjonalna). Uznaje duszpasterstwo indywidualne jako zwyczajną formę pomocy sytuacyjnej.

12. Student poznaje szczegóły duszpasterskiego telefonu zaufania (również coraz częściej pomoc przez internet), docenia znaczenie kierownictwa duchowego, poradnictwa pastoralne dla neurotyków i psychotyków, rozumie pomoc superwizji.

13. W szczególny sposób student poznaje specyfika sakramentu pokuty i pojednania (m.in. praca nad sobą, stały spowiednik) w pomocy uzależnionym.

14. W wymiarze duszpasterstwa nadzwyczajnego (specjalistycznego) student eksploruje pastoralne

problemy zastępczych form religijności (kulty publiczności). Interpretuje ten problem jako kategorię społeczno-religijną. Rozpoznaje kulty publiczności w związku z uzależnieniami, chorobami psychicznymi, sektami i nurtem New Age.

15. W wyniku przeprowadzonych zajęć student zwraca uwagę na młodzież jako grupę szczególnie wrażliwą na uzależnienia i „kulty publiczności”. Rozumie znaczenie tego problemu w kontekście mody, wolności i buntu młodzieńczego, często związanego z różnymi subkulturami. Poznaje stosunek Magisterium Kościoła do kultów publiczności (m.in. Chrześcijańska refleksja na temat New Age „Chrystus dawcą wody żywej”) oraz rozumie potrzebę troski wspólnot parafialnych i grup w poszukiwaniu rozwiązań pastoralnych.

Metody i narzędzia dydaktyczne:

W trakcie zajęć (ćwiczeń) studenci przygotowują przedłożone zagadnienia na podstawie konspektów, następnie w dyskusji nad poszczególnymi problemami formułują wnioski i krytycznie podejmują pomysły praktyczne, przydatne w praktyce duszpasterskiej. Na tym etapie ćwiczeń dochodzi analiza odpowiednich fragmentów dokumentów Magisterium. Poza ćwiczeniami studenci przygotowują teksty do zaliczenia na zajęciach, piszą wywiad z dowolnie wybranym animatorem świeckim, przeprowadzają wtórną analizę parafii (z ćwiczeń na IV roku).

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Studenci są oceniani na każdych ćwiczeniach – wszyscy powinni zabierać głos. Poza czynnym udziałem, ocenia się prace i analizy – całość do zaliczenia semestru. Praktykowane są prace semestralne, ćwiczenia praktyczne i ocenianie ciągłe. Zaliczenie na półroczu bez oceny.

Lektury podstawowe:

- Benedykt XVI, List apostolski, Porta fidei ogłaszający Rok Wiary (11 X 2011).
- Duszpasterstwo nadzwyczajne, Kamiński R., [w:] „Leksykon Teologii Pastoralnej” (red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski), Towarzystwo Naukowe KULJPII, Lublin 2006, s. 209-212).
- Duszpasterstwo zwyczajne, Kamiński R., [w:] „Leksykon Teologii Pastoralnej” (red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski), Towarzystwo Naukowe KULJPII, Lublin 2006, s. 212-218).
- Mariański J., Kościół instytucjonalny w Polsce – szanse i zagrożenia, (w:) Baniak J. (red.), Katolicyzm polski na przełomie wieków. Teologiczny, instytucjonalny i wspólnotowy wymiar Kościoła, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2002.
- Napiórkowski St. C., Jak uprawiać teologię, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1994.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym, Gaudium et spes.

Lektury uzupełniające:

- Alkoholizm (Niewiadomska I., Sikorska-Głodowicz M., Alkohol, Lublin 2004).
- Baniak J., Desakralizacja kultu religijnego i świąt religijnych w Polsce. Studium socjologiczne, Kraków 2007.
- Benedykt XVI, Światłość świata, wywiad z P. Seewaldem, Kraków 2011.
- Beyer O., Religia i globalizacja, Kraków 2005.
- Chałupnik R., Antyklerykalizm a współczesna katecheza, Opole 2008.
- Guerreschi C., Nowe uzależnienia, Kraków 2006.
- Jaklewicz T., Powrót do sedna, „Gość Niedzielny” 23 IX 2012.
- Kongregacja Nauki Wiary, Nota zawierająca wskazania duszpasterskie na Rok Wiary.
- Niewiadomska, Kalinowski, Sikorski, Kulty publiczności, Lublin 2005.
- Nikotyna i narkotyki (Cekiera Cz., Tytoń, Lublin 2005; Niewiadomska I., Stanisławczyk P., Narkotyki, Lublin 2004).
- Papieska Rada Kultury. Papieska Rada do spraw Dialogu Międzyreligijnego, Chrześcijańska refleksja na

temat New Age „Chrystus dawcą wody żywej”.

- Terlikowski T., Benedykt XVI. Walka o duszę świata, Kraków 2011.

Uwagi: